

การประเมินผล รูปแบบนโยบายแห่งรัฐ ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ ความไม่สงบเรียบร้อย ของจังหวัดชายแดนภาคใต้

อ้อมใจ วงษ์มนทาท

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอัตลักษณ์เฉพาะทางสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนาที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นของประเทศ ประกอบกับพื้นที่นี้อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมและศาสนาเดียวกัน เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษมีลักษณะทางสังคม ผิดแผกแตกต่างจากดินแดนส่วนอื่น ๆ ของประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีเอกลักษณ์ทางด้านภาษา ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง มีความสำนึกในประวัติศาสตร์ของตนเองสูง มีความรู้สึกว่าเขาเองเป็นชนพื้นเมืองในท้องถิ่นที่ไม่ได้อพยพมาจากที่ไหน ในขณะที่ประชาชนอีกส่วนหนึ่งนับถือศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไป จึงทำให้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะความหลากหลายทางวัฒนธรรมความแตกต่างย่อมก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง อันมีรากเหง้าลึกซึ้งซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของลัทธิความเชื่อ รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับฝ่ายศาสนา อันนำไปสู่ความไม่ยอมรับในอำนาจสถานภาพ สิทธิและเสรีภาพของกันและกัน จนก่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มขบวนการมุสลิมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อปกป้องสถานภาพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจนกลายเป็นปัญหา

ทางสังคมวิทยาและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน ตลอดจนการท่องเที่ยว

ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาทางประวัติศาสตร์ ประเด็นที่ถูกยกมากล่าวถึงเสมอ คือ ปัญหาประวัติศาสตร์ ปัญหาอัตลักษณ์ (เชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม) ความไม่ยุติธรรม การไม่ได้รับการเหลียวแล และการประทุพติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำเป็นที่ภาครัฐจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสงบเรียบร้อยและความเจริญของพื้นที่ แม้ตระหนักในปัญหาเหล่านี้แต่ไม่อาจแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมตลอดระยะเวลาอันยาวนาน

งานศึกษาของรัชพล วงศ์สวัสดิ์ พ.ศ. 2555 มุ่งพัฒนารูปแบบนโยบายแห่งรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีพื้นที่ศึกษาในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในช่วงรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนายนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

รัชพลได้เสนอนโยบายที่เหมาะสมและมาตรการที่เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย ดังนี้ (1) ด้านการเมือง 1) หลักคิดเป็นปัญหาที่เกิดความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้คือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างจงใจให้กลายเป็น

“ รัฐต้องเป็นองค์กรกลาง
ในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง
แก่สาธารณชนอย่างรวดเร็ว
ในเรื่องที่สังคมและประชาชน
เกิดความสับสน
คลุมเครือและมีเจตคติเชิงลบ ”

ความรู้สึกล่อลวงในทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้นก็คือสำนึกในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และศาสนา แนวทางแก้ไขปัญหาลึกที่สำคัญคือใช้มาตรการเชิงรุกแบบการเมืองนำการทหาร โดยงานเชิงรุกทั้งสองด้านคืองานการเมือง งานการทหาร 2) ด้านการบริหารจัดการ ประเด็นนโยบายที่ควรดำเนินการมีได้แก่ การบูรณาการเพื่อมุ่งผลลัพธ์ที่สัมฤทธิ์ผล การกระจายอำนาจเพื่อเพิ่มศักยภาพแก่ท้องถิ่นและประชาชนโดยรวม วัฒนธรรมการปกครองแบบธรรมาภิบาลก่อให้เกิดความโปร่งใส คุ่มค่า ส่งผลให้เกิดศานติรัฐได้ เผยแพร่ความรู้ทางด้านการเมือง การปกครองแก่ประชาชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการเมืองการปกครองทุกระดับได้ ระบบการปกครองที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ในบริบทวัฒนธรรม การถ่วงดุลทางสังคมเพื่อเกิดความปรองดองสมานฉันท์และเกิดสันติวิธี การติดตามประเมินผลเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการแก้ไขปัญหาให้เกิดความยั่งยืน 3) มุมมองเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประเด็นนโยบายที่ควรดำเนินการได้แก่ ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในทางบวก ให้ทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงท่าทีต่อประวัติศาสตร์ในทางบวก ท่าทีที่ควรส่งเสริมคือ ท่าทีที่เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน จะทำอย่างไรให้กลุ่มชนที่ต่างกันทางวัฒนธรรมทุกกลุ่มอยู่ร่วมกันได้

ด้วยความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตน และมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกันในพหุสังคมอย่างสังคมไทย 4) การมุ่งแก้ปัญหาความล้มเหลวในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติควรให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม เน้นการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการปฏิบัติงาน มีการกำหนดนโยบายข้อมูลพื้นฐานของแต่ละเรื่อง แนวนโยบายแห่งรัฐ เป้าหมายของชาติ ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและการจัดทำประชาพิจารณ์ รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณะชนอย่างกว้างขวาง เพื่อระดมการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของทุกภาคส่วน 5) การมุ่งแก้ปัญหาความไม่เป็นเอกภาพทางความคิดและการปฏิบัติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญห ก่อนมอบหมายภารกิจสำคัญควรมีกระบวนการสร้างความรับรู้อุดมการณ์ การปรับเจตคติ แจ้งเป้าหมายที่ชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติในทุกส่วนราชการ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ควรจัดหลักสูตรสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ในแต่ละส่วนราชการ จัดวงกลไก การปฏิบัติร่วมให้เหมาะสม และกำหนดระบบการจัดสรรผลประโยชน์ให้เป็นธรรม 6) การมุ่งแก้ไขปัญหการดำรงอยู่ของอำนาจมืดและอิทธิพลท้องถิ่นต้องฟื้นฟูอำนาจรัฐให้เข้มแข็ง ลดช่องว่างที่อาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนหรือบุคคลใดๆ โดยมีขอบเร่งรัดพัฒนาด้านการศึกษาทั้งในและนอกระบบ โรงเรียนอย่างกว้างขวาง 7) การมุ่งแก้ปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองต่างๆ ควรจัดวงกลไกตรวจสอบการหาเสียงของนักการเมืองทุกระดับให้อยู่ในแนวทางที่เหมาะสม ยกกระตักการเรียนรู้ของประชาชนโดยระบบการศึกษานอกโรงเรียนด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ปราบปรามทุจริตผิดกฎหมายอย่างจริงจัง (2) ด้านเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาความยากจน ควรจัดทำโครงการให้การศึกษา

การวางแผนการดำเนินชีวิตแก่ข้าราชการและประชาชนทุกเพศทุกวัยตามระดับคุณภาพชีวิตของแต่ละกลุ่มอาชีพ เน้นนโยบายสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างวัฒนธรรมการออมสู่ประชาชน สร้างจิตสำนึก การดำรงชีวิตอย่างพอเพียง (3) ด้านการศึกษาเป็นการ จัดการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาไร้ประสิทธิภาพและ ด้วยคุณภาพ ต้องเป็นการศึกษาที่เน้นความเข้มแข็ง ของสังคมและให้ชีวิตร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน มีการจัดหางานรองรับให้แก่ผู้เรียนหลังจบการศึกษา รวมถึงจัดให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งวิชาสามัญ ศาสนา และ งานอาชีพ (4) ด้านสังคมและวัฒนธรรม สภาพทาง สังคมจิตวิทยาเชิงลบระหว่างกลุ่มคนต่างวัฒนธรรม มีวิธีแก้ไขโดยการส่งเสริมให้การศึกษาแก่ข้าราชการ และประชาชนที่เกี่ยวข้ององค์ความรู้ทางวัฒนธรรม ที่หลากหลาย รัฐต้องเป็นองค์กรกลางในการให้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงแก่สาธารณชนอย่างรวดเร็ว ในเรื่องที่สังคมและประชาชนเกิดความสับสน คลุมเครือและมีเจตคติเชิงลบ ต้องกำหนดให้มี กิจกรรมสานเสวนาในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ตามความ เหมาะสม กรณีแพร่ระบาดของสิ่งเสพติดต้องมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งเสพติดแก่สังคม กำหนดบทลงโทษทางกฎหมายที่เด็ดขาดรุนแรงกับ ผู้ผลิตและผู้ค้า กำหนดให้ผู้เสพคือผู้ป่วยที่ต้องฟื้นฟู เยียวยาทั้งความคิด ร่างกายและจิตใจ สร้างกลไก ของรัฐที่มีระบบการปฏิบัติงานการป้องกันและปราบปรามผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพ (5) ด้านกระบวนการ ยุติธรรม ได้แก่ ความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้

กฎหมายและการดำเนินการตามกระบวนการ ยุติธรรม รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้อง กับวิถีชีวิตของประชาชน (6) ด้านการต่างประเทศ ต้องให้โลกมุสลิมได้เข้าใจในสถานการณ์ที่ต้อง ตามความเป็นจริง เน้นการสร้างความเข้าใจด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับประเทศเพื่อนบ้าน ร่วมมือทางด้านการเมือง การทหาร และการบังคับ ใช้กฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการศึกษาวิจัยนี้ มุ่งเน้นการบริหารจัดการศึกษา พร้อมทั้งมุมมอง ประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกับประเทศไทย ซึ่งถูกสร้าง เป็นกระแสให้เกิดความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ กล่าวคือในพื้นที่มุ่งเน้นการศึกษาทางศาสนา มากกว่าวิชาสามัญหรือวิชาชีพ โรงเรียนเอกชนสอน ศาสนา (ปอเนาะ ตาดีกา และอิสลามศึกษา) มักได้ รับความนิยมจากผู้ปกครองที่จะส่งให้ลูกหลานได้ ศึกษา ดังนั้นนโยบายแห่งรัฐจึงต้องกำหนดให้ สอดคล้องกับพื้นที่โดยมุ่งให้การศึกษาพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและการเรียนรู้ร่วมกันในวิถีพหุวัฒนธรรม ประกอบกับในพื้นที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน ว่างาน เนื่องจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบเป็น จุดอ่อนไหวอย่างยิ่ง พร้อมทั้งการให้ความเป็นธรรม ในด้านการบังคับใช้กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และกฎหมายที่สอดคล้องกับพื้นที่โดยเฉพาะ ชาวไทยมุสลิม โดยต้องสามารถเข้าใจ และเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมได้เป็นอย่างดี เชื่อว่าจะทำให้ สถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมดีขึ้น ■

เอกสารอ้างอิง

รัชพล วงศ์สวัสดิ์. (2555). การประเมินผลรูปแบบนโยบายแห่งรัฐในการแก้ปัญหาสถานการณ์ความ ไม่สงบเรียบร้อยของจังหวัดชายแดนภาคใต้. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุวรรณคูสิต, กรุงเทพฯ.